

Гресь Ю. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

Агафонова А. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ, ВТЯГНУТИХ У ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

У статті проаналізовано окремі наукові праці вітчизняних вчених-криміналістів, у яких розглядалися питання, що стосуються допиту неповнолітніх осіб. Здійснено комплексний аналіз тактичних особливостей допиту неповнолітніх осіб, втягнутих у злочинну діяльність. Розкрито значення вікових, психологічних та соціальних характеристик неповнолітнього, що впливають на форму та зміст отриманих показань, при підготовці та проведенні допиту, а також оцінці здобутих свідчень. Визначено правові засади проведення допиту відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України, зокрема обов'язкову участь педагога або психолога, законного представника, а також регламентацію тривалості слідчої дії.

У роботі акцентовано увагу на поширених помилках, що можуть призвести до викривлення інформації або психологічної травми дитини. Проаналізовано ефективні тактичні прийоми встановлення психологічного контакту, забезпечення атмосфери безпеки, недопущення тиску та формування умов для добровільного і правдивого викладення обставин. Особливу увагу приділено ситуаціям, коли неповнолітній виконує роль не лише свідка, а й співучасника злочину, втягнутого дорослими особами.

Підкреслено важливість індивідуального підходу до кожної дитини, міждисциплінарної співпраці слідчого з педагогами, психологами та фахівцями ювенальної юстиції, а також дотримання принципів законності та гуманізму. Зроблено висновок, що правильно обрана тактика допиту неповнолітніх сприяє отриманню достовірних показань, забезпеченню захисту прав та інтересів дитини і підвищує ефективність досудового розслідування.

Ключові слова: допит, неповнолітня особа, втягнення у злочинну діяльність, психологічні основи, слідчі (розшукові) дії, досудове розслідування, джерела доказів, процесуальні гарантії, кримінальне провадження, захисник.

Постановка проблеми. Допит неповнолітніх осіб, залучених у кримінальну діяльність, має складний характер і потребує особливої уваги з боку правоохоронних органів. У таких випадках слідчий стикається не лише з необхідністю отримання достовірних свідчень, але й із завданням забезпечення прав та законних інтересів неповнолітнього. Втягнення дитини у злочинну діяльність часто супроводжується моральним і психологічним тиском з боку дорослих осіб, що впливає на поведінку під час допиту та здатність самостійно відтворювати події.

Нехтування вікових, психологічних та емоційних особливостей може спричинити викривлення свідчень або формування у неповнолітнього відчуття страху й недовіри до слідчого. Тому важливим є пошук оптимальної тактики проведення допиту, яка б поєднувала ефективність отримання інформації з гуманним ставленням до дитини та

суворим дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці допиту неповнолітніх присвячено праці багатьох вчених криміналістів та процесуалістів. Серед вітчизняних науковців особливої уваги заслуговують дослідження О.П. Бандурки, А.Ф. Волобуєва, В.А. Журавля, І.І. Когутича, В.О. Коновалової, М.В. Салтевського, В.Ю. Шепітька, які розробляли сучасні підходи до тактики допиту неповнолітніх з урахуванням дотримання вітчизняних та міжнародних стандартів захисту прав людини. Окремі аспекти проведення допиту неповнолітніх під час розслідування різних видів кримінальних правопорушень висвітлено у працях таких науковців, як О.О. Андрєєв [2] (розслідування вбивств, вчинених неповнолітніми), К.В. Бахчев [3] (розслідування хуліганства, вчиненого неповнолітніми),

Б.Ю. Бистрицький [4] (розслідування грабежів, учинених неповнолітніми), І.Л. Калімбет [10] (розслідування групових корисливо-насильницьких злочинів неповнолітніх), Р.В. Карпенко [11] (розслідування заподіяння тілесних ушкоджень, учинених неповнолітніми), Д.А. Патрелюк [23] (розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми), Ю.В. Рудницька [30] та І.В. Сорока [32] (розслідування крадіжок, вчинених неповнолітніми), О.Б. Яковіна [34] (розслідування розбоїв, учинених неповнолітніми), А.І. Довгань [7], В.В. Загамула [8], А.Р. Ікаєв [9], В.О. Лазарєв [17], А.Л. Медведенко [19], В.В. Приловський [24] (у світлі криміналістичних розробок положень розслідування втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність), С.М. Авраменко [1], В.В. Гірук [6] (в рамках розслідування кримінальних правопорушень, вчинених проти неповнолітніх) та деяких інших.

У дисертації О.М. Процюк детально розглянуто тактичні прийоми допиту неповнолітнього підозрюваного, зокрема питання, що стосуються особливостей застосування методів психологічного впливу на таких осіб [28]. Н.В. Павлюк звернулася до дослідження процесу формування показань неповнолітніх та особливостей тактики їх допиту залежно від вікових груп [22], а О.В. Вакуленко дослідив особливості здійснення досудового розслідування кримінальних проваджень щодо неповнолітніх [5]. К.С. Рябченко розглянула особливості використання доказів, отриманих за результатами проведення допиту неповнолітньої особи [31].

Однак попри значну увагу до процесуальних і тактичних питань допиту неповнолітніх, у контексті процесів євроінтеграції та застосування новітніх моделей допиту у вітчизняній практиці боротьби зі злочинністю, тактичні особливості допиту неповнолітніх осіб, втягнутих у злочинну діяльність, потребують подальшого наукового дослідження, що зумовлює актуальність подальших наукових розвідок у цій сфері.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз тактичних особливостей проведення допиту неповнолітніх осіб, втягнутих у злочинну діяльність, із урахуванням їхніх вікових, психологічних та соціальних характеристик, а також визначення ефективних підходів до забезпечення достовірності показань і дотримання прав таких осіб під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Виклад основного матеріалу. Проблематика допиту неповнолітніх у кримінальному прова-

дженні належить до найбільш складних і чутливих сфер слідчої діяльності, оскільки поєднує правові вимоги, психологічні особливості розвитку дитини та принципи етичного поведіння. Неповнолітні, особливо ті, які були втягнуті у злочинну діяльність дорослими, часто не мають достатнього рівня критичного мислення, життєвого досвіду та стійкості до психологічного впливу. Це робить їх вразливими до навіювання, тиску або спроб сформувати «потрібну» версію подій. Саме тому під час допиту неповнолітнього першочергово слід дбати про забезпечення його прав, зниження рівня емоційного напруження та створення умов, що сприятимуть отриманню правдивих і неспотворених показань. Недотримання цих вимог може призвести не лише до порушення принципів справедливого правосуддя, але й до повторного травмування дитини та формування недостовірної доказової бази у кримінальному провадженні.

Порядок проведення допиту неповнолітніх визначається нормами Кримінального процесуального кодексу України, міжнародними стандартами та Національною стратегією захисту прав дитини. Основною метою є дотримання законності, гуманності та психологічної безпеки дитини під час проведення слідчих (розшукових) дій. Відповідно до ч. 3 ст. 224 КПК України, особа, яка проводить допит, повинна враховувати вік, стан здоров'я, рівень інтелектуального розвитку та індивідуальні особливості неповнолітнього. Стаття 226 КПК України встановлює обов'язкову присутність законного представника, психолога або педагога, а за потреби – лікаря. Крім того, передбачено обмеження тривалості допиту: не більше однієї години без перерви та двох годин загалом протягом дня. Особам, які не досягли 16-річного віку, не оголошується попередження про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань або надання неправдивої інформації, що враховує особливості їхньої правової свідомості. Стаття 227 КПК України уточнює порядок проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітнього, надаючи право законному представнику та спеціалістам ставити уточнюючі запитання. У разі, якщо присутність законного представника суперечить інтересам дитини, він може бути замінений іншим за рішенням слідчого або прокурора. Згідно зі статтями 52 та 59 КПК України, неповнолітній має право на захисника з моменту затримання або повідомлення про підозру, що є ключовою гарантією реалізації права на захист. Окреме значення має ст. 485 КПК України,

яка визначає, що кримінальне провадження щодо неповнолітніх має переважно виховний характер, спрямований на реінтеграцію особи у суспільство, а не на застосування виключно каральних заходів [16].

Додаткові механізми захисту неповнолітніх закріплені у п. 2 ч. 2 ст. 10 Закону України «Про охорону дитинства», який зобов'язує державу гарантувати захист дитини від будь-яких форм насильства, жорстокого поводження та приниження, включаючи процедури, пов'язані з допитом [26].

Міжнародні стандарти також відіграють визначальну роль у формуванні національної моделі допиту неповнолітніх. Конвенція ООН про права дитини (1989 р.) гарантує право неповнолітнього на справедливе ставлення, допомогу адвоката та захист від психологічного і фізичного тиску під час провадження [13].

Важливим кроком у вдосконаленні української практики допиту неповнолітніх стало прийняття Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року, яка визначає необхідність запровадження дружнього до дитини правосуддя, мінімізацію стресових факторів під час слідчих дій та обов'язкову участь фахових психологів. Згідно з операційним планом до неї, у 2025–2028 роках одним із ключових напрямів розвитку ювенального правосуддя є розширення практики використання спеціально облаштованих безпечних кімнат для допиту та підвищення кваліфікації слідчих [27].

Таким чином, допит неповнолітнього повинен здійснюватися на основі комплексного поєднання норм національного законодавства, вимог міжнародного права та сучасних підходів до організації психологічно безпечної комунікації з дитиною, що забезпечує баланс між інтересами правосуддя та принципом найкращого забезпечення прав дитини.

Поведінка неповнолітніх під час допиту істотно відрізняється від поведінки дорослих, оскільки їхня емоційна та когнітивна сфера перебувають у процесі активного формування. Невеликий життєвий досвід, підвищена чутливість до обставин, залежність від дорослих авторитетів, схильність до наслідування та навіюваності безпосередньо впливають на характер і зміст показань. У таких умовах навіть незначний емоційний або психологічний тиск може призвести до спотворення спогадів чи пасивного погодження з інформацією, яка не відповідає реальним подіям. Тому допит неповнолітнього вимагає не лише точного дотримання

процесуальних вимог, а й застосування спеціальних тактичних і психологічних методів, спрямованих на створення безпечного середовища, зниження рівня стресу та запобігання повторному психологічному травмуванню.

З огляду на це, у процесі розслідування надзвичайно важливим є урахування психологічних особливостей дитини та використання таких тактичних прийомів, які сприяють формуванню атмосфери довіри та взаєморозуміння. Створення умов, у яких дитина почувається захищеною, дозволяє забезпечити точність, послідовність і ненав'язаність отриманих відомостей, що має ключове значення для достовірності показань.

Врахування індивідуальних психологічних характеристик неповнолітнього є визначальним під час допиту, адже діти значною мірою схильні орієнтуватися на реакції та очікування авторитетних дорослих. Неповнолітній може надавати не ті відомості, які запам'ятав, а ті, які, на його думку, від нього очікують. Це зумовлює можливість виникнення двох полярних моделей поведінки: надмірної активності – коли дитина намагається «сподобатися» і дає швидкі, але не завжди точні відповіді; або пасивності – коли вона просто погоджується з навідними твердженнями. У стані психоемоційного напруження психіка дитини може активувати захисні механізми, зокрема витіснення або часткове блокування травматичних спогадів, що ускладнює послідовне відтворення подій. Тому створення «безпечного місця» та забезпечення присутності «безпечного дорослого» є не допоміжним, а ключовим елементом процедури допиту [20, с. 297].

Емоційна нестабільність, пережиті травматичні ситуації та страхи можуть значною мірою впливати на сприйняття та передачу інформації. Дитина може боятися не стільки самого допиту, скільки потенційних наслідків, осуду або реакції дорослих, особливо якщо вони були причетні до злочину. Якщо у минулому неповнолітній пережив фізичне чи психологічне насильство, це може спричиняти замкнутість, уникання теми, підвищену тривожність або навіть агресивні прояви. Завданням слідчого та психолога в такій ситуації є встановлення стабільного та довірливого контакту, дозвіл на перерви, спокійне пояснення прав дитини та наголошення, що вона може не знати або не пам'ятати всіх деталей. Це істотно знижує ризик ретравматизації та водночас підвищує якість отриманих свідчень [20, с. 298].

Додаткову складність становить ситуація, коли неповнолітній був втягнутий у протиправну діяль-

ність дорослими. У таких випадках дитина часто виступає об'єктом психологічного впливу, примусу, маніпуляції або залежності. Це може проявлятися у свідомому приховуванні інформації, зміні показань або виявленні лояльності до дорослого, навіть якщо той завдав шкоди. Для слідчого важливо встановити характер взаємозв'язків, способи впливу та рівень підлеглості неповнолітнього. Визначальним тут є розмежування правдивих спогадів і показань, сформованих під впливом сторонньої особи, що досягається шляхом аналізу невербальної поведінки, емоційних реакцій, інтонаційних змін та логічних структур висловлювань [12, с. 65].

Сучасна вітчизняна практика реалізує концепцію «дружнього до дитини правосуддя», що включає застосування відеофіксації допиту та використання «зелених кімнат» – спеціально адаптованих просторів для комфортного спілкування з дитиною без зайвих осіб і стресових факторів. Такі методики дозволяють уникнути повторного допиту та зменшити психологічне навантаження на неповнолітнього [21, с. 21].

Участь психолога або педагога, передбачена ст. 226 та 227 КПК України, є обов'язковим і необхідним елементом, особливо у випадках втягнення неповнолітнього у злочинну діяльність дорослими. Присутність фахівця забезпечує психологічну підтримку, професійну оцінку емоційного стану та допомогу у формулюванні питань відповідно до вікових і когнітивних особливостей дитини. Це дозволяє подолати внутрішні бар'єри, сприяє усвідомленому та самостійно сформованому викладу подій і забезпечує підвищення достовірності отриманих даних [16]. Тактичні прийоми, які застосовуються під час допиту неповнолітніх, мають бути чітко спрямовані на встановлення довіри, побудову психологічного контакту та делікатне виведення дитини на розповідь про обставини її втягнення у протиправну діяльність. Так, одним із основних завдань слідчого є створення атмосфери, в якій дитина почувається не під загрозою, а у стані неформального спілкування – це означає відмову від стандартного формату постановки запитань та заміну його на діалог. Науковці підкреслюють необхідність того, щоб запитання були сформульовані просто, доступно для віку дитини, без юридичних термінів і навідних формулювань [12, с. 66].

Раціональним тактичним прийомом при допиті неповнолітнього є застосування методики вільної розповіді, коли дитину не змушують відповідати на формалізовані та жорстко структуровані запитання,

а м'яко спонукають переказати події у власній послідовності: «розкажи, що ти пам'ятаєш», «що було потім», «як це сталося». Такий підхід дозволяє дитині висловлюватися природно, не намагаючись вгадати «правильну» відповідь, і дає можливість виявити не лише хронологічну послідовність подій, але й внутрішні мотиви поведінки, наявність зовнішнього впливу, роль дорослих організаторів або підбурювачів. Після вільної розповіді слідчий переходить до уточнюючих запитань – від загального до конкретного, від лінійної оповіді до уточнення деталей. Саме деталізація дозволяє виявити приховані обставини та можливі ознаки навіювання [33, с. 197].

Організація допиту повинна будуватися таким чином, щоб дитина не відчувала страху, тиску чи загрози. Атмосфера має бути доброзичливою, спокійною та нейтральною. Недопустимими є підвищений тон, жорсткі формулювання, навідні або оцінювальні запитання, адже це формує емоційний захист – замкнутість, небажання говорити або, навпаки, намагання «підлаштуватися» та дати таку відповідь, яка, на думку дитини, задовольнить дорослого. Я.С. Чорноіван підкреслює, що врахування вікових та психологічних особливостей неповнолітнього – не допоміжний елемент, а фундаментальна умова ефективності допиту [18, с. 273; 33, с. 195].

Для дітей молодшого та середнього шкільного віку ефективними можуть бути асоціативні, наочні або ігрові методи. Використання зображень, спрощених схем ситуацій, можливість намалювати подію або обговорити її через знайомий контекст (ігрову ситуацію, сюжет із мультфільма чи книги) допомагає знизити рівень напруги і полегшує процес пригадування. Це не лише зменшує стрес, але й забезпечує більш природний спосіб висловлення думок і переживань.

Слідчий повинен урахувати індивідуальні особливості неповнолітнього: рівень розвитку, тип темпераменту, життєвий досвід, можливий травматичний фон, рівень довіри до дорослих. У деяких випадках доцільно попередньо провести нейтральну бесіду без фіксації показань, щоб встановити базовий контакт, знайти точки психологічної підтримки та знизити напруження. Лише після встановлення довірливого контакту можна переходити до основного етапу допиту.

Ключовим елементом ефективної тактики допиту є міждисциплінарна взаємодія. До підготовки та проведення допиту повинні залучатися психологи, педагоги, соціальні працівники та, за потреби, ювенальні прокурори. Ці фахівці допо-

магають встановити психологічний стан дитини, оцінити ступінь можливого впливу дорослих осіб, визначити оптимальну форму комунікації та контролювати рівень емоційного навантаження. Така комплексна співпраця не лише підвищує достовірність отриманих показань, але й забезпечує дотримання ключового принципу кримінального процесу щодо неповнолітніх – пріоритету захисту їхніх прав і мінімізації ризику психологічної травматизації.

Висновки. Тактика допиту неповнолітніх у кримінальному провадженні відіграє ключову роль у забезпеченні повноти та достовірності доказової інформації, а також у захисті прав і законних інтересів дитини. На відміну від дорослих, неповнолітні характеризуються підвищеною емоційною вразливістю, схильністю до навіюваності та залежності від авторитетів. Це означає, що будь-який надмірний психологічний або комунікативний тиск, необережне формулювання запитань чи неврахування вікових особливостей може призвести до отримання спотворених показань, що негативно вплине на результати кримінального провадження та може спричинити повторну психологічну травматизацію дитини. Правильно обрана тактика допиту має не лише забезпечувати отримання достовірної інформації, а й створювати умови для безпечного та гуманного ставлення до неповнолітнього.

Ефективність роботи з неповнолітніми у кримінальному процесі визначається комплексним підходом, який поєднує правові, психологічні та тактичні аспекти. Правовий компонент спрямований на неухильне дотримання процесуальних гарантій, передбачених КПК України та міжна-

родними стандартами; психологічний забезпечує створення довірливої атмосфери, врахування емоційного стану та особливостей мислення дитини; а тактичний – дозволяє вибудувати оптимальну логіку отримання показань, спрямовану на виявлення обставин події без тиску та навідних формулювань. Взаємодія цих складових створює необхідні умови для досягнення об'єктивної істини у провадженні, мінімізуючи ризик зовнішнього впливу на неповнолітнього та забезпечуючи достовірність інформації, яку він повідомляє.

З метою вдосконалення практики допитів неповнолітніх в Україні доцільним є подальше розширення впровадження спеціально облаштованих приміщень типу «зеленої кімнати» та моделі «Барнахус», що передбачають дружнє до дитини середовище, мінімізацію контакту з процесуальними фігурами та можливість одноразового отримання свідчень із подальшим використанням відеозапису у суді. Важливою залишається й підготовка слідчих, прокурорів і суддів у сфері вікової та кримінальної психології, а також обов'язкова участь психологів і педагогів під час допиту, особливо у провадженнях, де існує ймовірність впливу дорослих співучасників на дитину.

Отже, ефективна тактика допиту неповнолітнього передбачає не лише професійну компетентність слідчого, але й повагу до особистості дитини, врахування її емоційного стану, потреб та психологічних особливостей. Саме дотримання принципів гуманності, неупередженості та тактовності дозволяє забезпечити якість доказової інформації та реалізувати основне завдання кримінального провадження – встановлення об'єктивної істини із збереженням гідності та благополуччя дитини.

Список літератури:

1. Авраменко С. М. Розслідування розбещення неповнолітніх: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2017. 242 с.
2. Андрєєв О. О. Розслідування вбивств, вчинених неповнолітніми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2007. 239 с.
3. Бахчев К. В. Розслідування хуліганства, вчиненого неповнолітніми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2017. 244 с.
4. Бистрицький Б. Ю. Розслідування грабежів, учинених неповнолітніми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 245 с.
5. Вакуленко О.Ф. Досудове розслідування кримінальних проваджень щодо неповнолітніх: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2017. 298 с.
6. Гірук В. В. Тактика допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2021. 250 с.
7. Довгань А. І. Методика розслідування втягнення неповнолітнього у заняття жебрацтвом: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2019. 212 с.
8. Загамула В. В. Розслідування втягнення неповнолітніх в заняття проституцією: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2019. 246 с.
9. Ікаєв А.Р. Розслідування втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2020. 217 с.

10. Калімбет І. Л. Розслідування групових корисливо-насильницьких злочинів неповнолітніх: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2017. 211 с.
11. Карпенко Р. В. Розслідування заподіяння тілесних ушкоджень, учинених неповнолітніми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Дніпро, 2019. 233 с.
12. Кашпур А. С., Сокиран Ф. М. Допит неповнолітнього: криміналістична та психологічна характеристика. *Юридична психологія*. 2021. С. 61–69.
13. Конвенція про права дитини: міжнародний нормативно-правовий акт від 20.11.1989, № 995_021: станом на 16.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
14. Конституція України: закон України від 28.06.1996, № 254к/96-ВР: станом на 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
15. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001, № 2341-III : станом на 17.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
16. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012, № 4651-VI: станом на 01.08.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
17. Лазарєв В. О. Криміналістична характеристика та особливості розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Сєверодонецьк, 2019. 244 с.
18. Макарова О. П., Радіонова Л. О. Особливості допиту неповнолітніх. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*: тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 берез. 2018 р.). Харків, 2018. С. 279–281.
19. Медведенко А. Л. Організаційно-тактичні особливості розслідування втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2021. 191 с.
20. Мілорадов Н. Е., Доценко В. В. Особливості використання психологічних знань при проведенні допиту неповнолітніх. *Правова наука і державотворення в Україні в контексті інтеграційних процесів*: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 24 трав. 2024 р.). Суми: СФ ХНУВС, 2024. С. 296–298.
21. Мілорадова Н. Е., Пашко Н. О. Особливості проведення допиту неповнолітніх, які постраждали від насильства. *Право і безпека*. 2020. № 2 (77). С. 19–26.
22. Павлюк Н. В. Процес формування показань неповнолітніх (інтерпретація та використання під час допиту) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2011. 246 с.
23. Патрелюк Д. А. Розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Донецьк, 2014. 193 с.
24. Приловський В. В. Розслідування втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2021. 168 с.
25. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24.01.1995, № 20/95-ВР: станом на 03.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
26. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001, № 2402-III: станом на 06.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
27. Про схвалення Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2028 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.07.2025, № 708-р: станом на 14.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/708-2025-%D1%80#Text>.
28. Процюк О.М. Кримінальна процесуальна регламентація й тактика допиту неповнолітнього підозрюваного: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2017. 243 с.
29. Пчеліна О. В., Іванова А. В. Особливості допиту неповнолітніх під час розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи. *Теоретико-прикладні проблеми кримінального процесу та криміналістики в умовах воєнного стану*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 24 листоп. 2023 р.). Кам'янець-Подільський: ХНУВС, 2023. С. 367–371.
30. Рудницька Ю. В. Розслідування крадіжок, вчинених неповнолітніми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2017. 243 с.
31. Рябченко К.С. Предмет доказування у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх: дис. ... докт.філософ. зі спеціальності 081 «Право». Київ, 2021. 224 с.
32. Сорока І. В. Розслідування крадіжок майна громадян, учинених неповнолітніми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Дніпро, 2017. 257 с.
33. Чорноіван Я. С. Криміналістична та психологічна характеристика допиту неповнолітньої особи. *Ірпінський юридичний часопис*. 2023. № 4 (13). С. 191–199.
34. Яковіна О. Б. Розслідування розбоїв, учинених неповнолітніми: дис. ... докт.філософ. зі спеціальності 081 «Право». Київ, 2020. 177 с.

Hres Yu. O., Agafonova A. V. TACTICAL FEATURES OF INTERROGATION OF MINORS INVOLVED IN CRIMINAL ACTIVITY

The article analyzes individual scientific works of domestic forensic scientists, which considered issues related to the interrogation of minors. A comprehensive analysis of the tactical features of the interrogation of minors involved in criminal activity was carried out. The significance of the age, psychological and social characteristics of a minor, which affect the form and content of the testimonies received, during the preparation and conduct of the interrogation, as well as the evaluation of the obtained testimony, was revealed. The legal principles of conducting an interrogation in accordance with the requirements of the Criminal Procedure Code of Ukraine were determined, in particular the mandatory participation of a teacher or psychologist, a legal representative, as well as the regulation of the duration of the investigative action. The work focuses on common errors that can lead to distortion of information or psychological traumatization of the child. Effective tactical techniques for establishing psychological contact, ensuring an atmosphere of safety, preventing pressure and creating conditions for a voluntary and truthful statement of circumstances were analyzed. Special attention is paid to situations when a minor plays the role not only of a witness, but also of an accomplice in a crime committed by adults.

The importance of an individual approach to each child, interdisciplinary cooperation of the investigator with teachers, psychologists and juvenile justice specialists, as well as adherence to the principles of legality and humanism is emphasized. It is concluded that correctly chosen tactics of interrogation of minors contribute to obtaining reliable testimony, ensuring the protection of the rights and interests of the child and increasing the effectiveness of the pre-trial investigation.

Key words: *interrogation, minor, involvement in criminal activity, psychological foundations, investigative (search) actions, pre-trial investigation, sources of evidence, procedural guarantees, criminal proceedings, defense attorney.*

Дата надходження статті: 28.10.2025

Дата прийняття статті: 20.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025